

DEELgenoot

Periodiek van de Historische Kring Blaricum

NUMMER 80

VOORJAAR 2016

Agenda 2016

- **T/m za 19 maart**

Expositie *'Agrarisch Blaricum Zoals Het Was'*

- **Maandag 21 maart**

Jaarvergadering Historische Kring Blaricum
om 20.00 uur in het gebouw 'Achter de Deel', Brinklaan 4a

- **Za 2 april**

Dorpswandeling o.l.v. gids
Start 14.30 uur

- **Za 2 april t/m za 17 september**

Expositie BVV'31
i.v.m. 85-jarig bestaan

- **Za 1 oktober**

Dorpswandeling o.l.v. gids
Start 14.30 uur

De tentoonstellingen worden gehouden bij de Historische Kring Blaricum aan de Brinklaan 4A. Ze zijn te bezichtigen donderdags van 20.00 - 22.00 uur en zaterdag van 14.00 - 16.00 uur. De toegang is gratis*.

*Voor alle activiteiten van de Kring geldt dat deze gratis zijn voor leden en dat we aan niet-leden een bijdrage vragen van € 3,- (tentoonstellingen uitgezonderd). Om verzekerd te zijn van een plaats bij een lezing en/of dorpswandeling is het noodzakelijk u van tevoren op te geven, bij voorkeur per e-mail: secretaris@hkblaricum.nl (of anders telefonisch 06 53 168 006).

VOORPAGINA: *Schilderij van de NH kerk in Blaricum door Sipke van der Schaar*

Deelgenoot 80

Voorjaar 2016

Inhoudsopgave

Van Bestuurszijde	1832
Uitnodiging jaarvergadering	1835
Notulen jaarvergadering 13 april 2015	1836
Vita Nova	1838
Sipke van der Schaar	1842
Kwartierstaat van Sipke van der SCHAAR	1848
BVV'31 85 jaar	1850
Rondwandeling Blaricum	1859
Nieuwe aanwinsten	1860
Foeke Kamstra: een socialist in Blaricum.....	1862

Bestuur

<i>Voorzitter:</i>	J.A.M. Vos, Driftlaan 35
<i>Secretaris:</i>	V.E.H.M. ten Broeke-Abels, Driftlaan 21
<i>Penningmeester:</i>	P.M.A. van den Breemer, Schoolstraat 2
<i>Leden:</i>	R.P. Machielse, G.H. Machielse, G.J. van der Woude, W. van 't Hull
<i>Ere-leden:</i>	J. Verwaal, W.J.A. Visser en A.J.G. Lindeman
<i>Leden van verdienste:</i>	A. Boersen-de Jong, J. Goes, F.J.J. de Gooijer, G.H. Machielse, R.P. Machielse en H. Rigter

Redactieadres: Brinklaan 4A, 1261 ER Blaricum

E-mail: redactie@hkblaricum.nl

Vormgeving: Ton Hartong

IBAN: NL76 RABO 0308 4257 07

ISSN 2213-2309

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Het nieuwe jaar van de Kring werd ingezet met de nieuwjaarsbijeenkomst voor bestuur, vrijwilligers, sponsors en andere medewerkers die de Kring een warm hart toedragen. Onder het genot van een hapje en een drankje werden de beste wensen uitgewisseld en besproken wat er het komende jaar ons te doen staat zoals wandelingen, tentoonstellingen en lezingen.

Bij het ter perse gaan van deze editie is de lezing over de schilder Jheronimus Bosch door Diana Kostman in het Vitusgebouw reeds gehouden en maken we ons op voor de jaarvergadering die gehouden wordt op maandag 21 maart a.s. in ons onderkomen. Verderop in deze Deelgenoot vindt u de uitnodiging hiervoor en tevens staan de notulen van de jaarvergadering van 2015 vermeld.

Tentoonstellingen

Tot en met 19 maart kunt u nog terecht voor de expositie **'Agrarisch Blaricum Zoals Het Was'**. Tot nu toe is er een redelijke belangstelling.

Van 2 april tot en met 17 september is er een **tentoonstelling over de voetbalvereniging BVV'31**. De club, opgericht op 31 mei 1931, viert dit jaar haar 85-jarig bestaan. De wanden van onze ruimte zullen dan gevuld zijn met een grote hoeveelheid oude en recente elftalfoto's en de vitrines liggen vol met oude documenten, vaantjes, prijzen, shirtjes etc.

Tijdens de **Blaricumse Atelierdagen** op 24 en 25 september exposeert Ingrid Wiegers haar schilderijen. Daarna zal haar werk te bezichtigen zijn tot en met zaterdag 5 november.

Van 12 november tot medio februari 2017 exposeren we **Blaricumse pentekeningen van Hans Bezemer**.

Al tal van jaren maakt Hans pentekeningen van huizen, straatjes en vergezichten van ons dorp. Een aantal van deze tekeningen is verkrijgbaar als ansichtkaart.

1e Elfstal RK voetbalvereniging BVV in 1931

Wandelingen

Ook dit jaar organiseren we weer een tweetal dorpswandelingen. De eerste is op zaterdag 2 april en de tweede op zaterdag 1 oktober. Onze huisgids Frans Ruijter zal u weer op zijn geheel eigen wijze rondleiden langs de mooie plekjes van ons dorp. Voor leden van de Kring is deze rondwandeling gratis, niet leden betalen slechts € 3. U kunt zich opgeven bij voorkeur via de website anders bij onze secretaris, tel: 06-53168006. Ook buiten deze vastgestelde data kunt u via onze website wandelingen voor groepen aanvragen.

Binnenkort online: www.BeeldBankBlaricum.nl

In de loop van 2015 zijn er diverse gesprekken en brainstormsessies geweest teneinde te komen tot de BeeldBank Blaricum. Samen met de Stichting Promotie Blaricum willen we dat de Blaricumse bevolking kennis kan maken met een zo groot mogelijk aantal foto's van huizen, boerderijen, straatjes, ansichten enz. We zijn momenteel in de eindfase en hopen op korte termijn live te gaan.

Natuurlijk zijn wij ook zeer geïnteresseerd in afbeeldingen die u in uw bezit heeft en waarvan u vindt dat deze een historische waarde hebben voor Blaricum. U kunt gescande beelden naar ons opsturen via e-mail of langskomen met originele foto's die wij voor u, op afspraak, kunnen inscannen.

U kunt contact opnemen via e-mailadres info@beeldbankblaricum.nl

Voordat tot plaatsing wordt overgegaan op de BeeldBank, worden aangeleverde foto's beoordeeld op relevantie en kwaliteit.

Website Historische Kring Blaricum

Vorig jaar is het aantal bezoekers van onze website ovblaricum.nl met 30% gestegen. Het aantal unieke gebruikers kwam uit op 2507 (was 1930). De piek lag op 29 april met 128 bezoekers. Er werd het meest gekeken via Google Chrome. Onderstaand de top tien vanuit welke plaats het meest gekeken werd.

1. Huizen	6. Eemnes
2. Blaricum	7. Utrecht
3. Laren	8. Bussum
4. Amsterdam	9. New York
5. Hilversum	10. Almere

Dat Huizen op de eerste plaats staat, komt omdat Ziggo dit vaak ook aangeeft bij Blaricumse aansluitingen. New York is in dit rijtje een beetje verwonderlijk.

De top vijf voor landen van het aantal bezoekers in 2015 is als volgt:

1. Nederland 2930
2. Brazilië 191
3. USA 139
4. Italië 58
5. Frankrijk 56

Leden en contributie

Hoewel men in Nederland veronderstelt dat de financiële crisis voorbij is en dat herstel zich duidelijk heeft ingezet, is dat nog niet helemaal het geval bij de Kring. Voor een zevental leden is het blijkbaar niet mogelijk, ondanks drie herinneringen, om € 13,50 aan contributie bijeen te schrapen en over te maken op onze bankrekening. Het bestuur heeft ze helaas afgevoerd van de ledenlijst. Mede door dit jammerlijke feit, verhuizing, opzegging en overlijden, is ondanks de aanmelding van een aantal nieuwe leden (17) het ledenbestand gezakt van 588 naar 580 leden. Goede bedoelingen ten spijt en het meedoen aan plaatselijke activiteiten lukt het ons helaas niet om het ledenbestand op te krikken naar het niveau van voor de crisis (630 leden).

In deze editie vindt u de nota voor 2016. We hopen dat u de Kring een zodanig warm hart toedraagt dat u uw bijdrage (*minimaal € 13,50 plus eventueel € 6 portokosten voor de leden buiten Blaricum*) spoedig aan ons over zult maken.

In deze Deelgenoot

Naast de gebruikelijke rubrieken vindt u in deze Deelgenoot artikelen over de kunstschilder Sipke van der Schaar, de beddenfabriek Kamstra, de familie Van den Berg van Hotel 'Vita Nova' en voetbalvereniging BVV'31.

De Kring wenst u veel leesplezier.

Uitnodiging Jaarvergadering

Geachte leden,

Het bestuur nodigt u uit tot het bijwonen van de JAARVERGADERING die gehouden wordt op

MAANDAG 21 MAART 2016

om 20.00 uur in het gebouw 'Achter de Deel', Brinklaan 4a

AGENDA

1. Opening
2. Goedkeuring van de notulen van de jaarvergadering van 13 april 2015
3. Ingekomen stukken en mededelingen
4. Jaarverslag 2015
5. Rekening en verantwoording over 2015 door de penningmeester
6. Vaststelling begroting 2016
7. Verslag kascommissie
8. Benoeming nieuwe kascommissie
9. Vaststelling contributie 2017
10. Mutaties werkgroepen
11. Bestuursverkiezing

Volgens rooster treedt af mevrouw V. ten Broeke-Abels. Zij stelt zich herkiesbaar. Kandidaten kunnen ook door de leden worden voorgesteld. In de Statuten staat hierover: 'Een voordracht door 10 leden of meer moet voor de vergadering schriftelijk bij het bestuur worden ingediend en dient vergezeld te gaan van een bereidverklaring van de kandidaat.' Ledenlijst ter inzage bij 'Achter de Deel'.

12. Rondvraag
13. Sluiting

PAUZE

Filmvertoning 'Dag van 't Werkpaard' compilatie en ploegwedstrijden 2015

Namens het bestuur,

Vera ten Broeke-Abels, *secretaris*

Notulen jaarvergadering 13 april 2015

1. Opening

Voorzitter Joep Vos opent om 20.00 uur de 33-ste jaarvergadering van de HKB en heet de aanwezigen van harte welkom. De vergadering wordt bijgewoond door 20 leden.

In 2014 zijn er 20 nieuwe leden bijgekomen terwijl door overlijden, opzeggingen en verhuizing 28 leden afvielen, waarvan 4 door non-betaling. De 20 ruilabonnementen niet meegerekend ontvangen in totaal 588 leden de Deelgenoot.

De voorzitter herdenkt de 10 overleden leden en vraagt een ogenblik stilte ter nagedachtenis.

2. Notulen van de jaarvergadering van 14 april 2014

Deze zijn gepubliceerd in de voorjaars-Deelgenoot en worden goedgekeurd.

3. Ingekomen stukken en mededelingen.

Bericht van verhinderd is ontvangen van de heren Jaap Ruijter, Udo Poolman Simons, Ab Elbers, Wim Visser en Jan Verwaal.

Het bestuur van de Kring heeft Bep Machielse, 1 februari 2014 ter gelegenheid van zijn 75-ste verjaardag, benoemd tot Lid van Verdienste vanwege zijn nimmer aflatende inzet voor de Kring met name zijn werkzaamheden bij de door de HKB georganiseerde tentoonstellingen. Hierbij hoort een tinnen bord met inscriptie. Dit bord wordt tijdens deze vergadering overhandigd.

4. Jaarverslag 2014

Het jaarverslag 2014 wordt voorgelezen door de secretaris.

Er zijn geen vragen, noch op- of aanmerkingen.

5. Rekening en verantwoording over 2014

Penningmeester Peter van den Breemer geeft toelichting op de resultatenrekening en de balans over 2014 waarna deze wordt goedgekeurd door de leden.

6. Vaststelling begroting 2015

De penningmeester licht de begroting toe. Er zijn geen op- of aanmerkingen.

7. Verslag kascommissie

De jaarrekening 2014 is gecontroleerd en goed bevonden. De leden verlenen het bestuur decharge voor het gevoerde financiële beleid.

8. Benoeming nieuwe kascommissie

Volgend jaar zullen de boeken gecontroleerd worden door de heren Harry Machielse en Udo Poolman Simons. De heer J. Willems meldt zich als reserve.

9. Vaststelling contributie 2015

De contributie voor het volgend jaar blijft € 13,50. Tijdens de jaarvergadering vorig jaar is besloten dat de portikosten voor leden buiten het BEL-gebied per januari 2015 verhoogd zullen worden naar € 6,-.

10. Activiteiten werkgroepen

- De klederdrachtwerkgroep bestaande uit Gina Calis, Bets Calis-Vos en mevrouw Anink gaat eind april de nieuwe opkamer inrichten.
- Aan het papierenarchief wordt nog steeds gewerkt. De diverse indexen zijn gemaakt waardoor het archief nog toegankelijker is geworden. We hebben 5 tweedehands archiefkasten kunnen aanschaffen.
- Het scannen van het fotoarchief vraagt veel tijd maar schiet al aardig op. Dit jaar staat dus min of meer in het teken van de voortgang en perfectionering van ons archief. Een beeldbank voor de website is in de maak. Hierop zal men in de toekomst informatie kunnen vinden over een verzameling plaatjes en foto's.
- Tijdens de atelieldagen op 26 en 27 september a.s. exposeert Cees Wijsman. Ook dit jaar zal hij elk uur een demonstratie etsendrukken geven.
- De hele maand mei zal in het teken staan van 70-jaar bevrijding.
- Van juni t/m 20 september is er de tentoonstelling van de Blaricumse tekeningen van G.A. Mangold.

11. Bestuursverkiezing

Dit jaar is de heer Peter van den Breemer aftredend. Hij stelt zich opnieuw beschikbaar voor de functie van penningmeester. De vergadering neemt per acclamatie de benoeming aan.

12. Rondvraag

Op de vraag of er financiële steun nodig is voor het opzetten van de beeldbank laat de voorzitter weten dat de HKB in gesprek is met Marieke Ton van de Stichting Promotie Blaricum.

13. Sluiting

Om 20.55 uur wordt de vergadering gesloten en wordt de film Dag van het Werkpaard 2014 vertoond.

Vita Nova

Marijke Lammers-van den Berg

Ik ben één van de zes kinderen van Van den Berg, van Vita Nova, het hotel van mijn ouders aan de Naarderweg. Het staat er niet meer, alleen de rhododendron haag herinnert ons nog aan die mooie plek waar wij kinderen waren. Mijn oma ontdekte het hotel toen zij lang, lang geleden, met een vriend door Blaricum fietste. Ze had toen net ontslag genomen bij haar werkgever, de Hilversumse Golfclub, waar zij jarenlang het clubhuis had beheerd. Toen daar een kassa werd geïnstalleerd beschouwde zij dat als een motie van wantrouwen en vertrok.

Het hotel aan de Naarderweg, dat eerst Hotel Verver heette en later is omgedoopt tot Vita Nova, leek haar een mooi alternatief, dus ze huurde het en ging aan de slag. Haar zoon Jan (onze vader) kon, ondanks een gedegen opleiding in verschillende horecagelegenheden, o.a. in Hotel Het Hof van Holland te Hilversum, niet aan de slag komen, het waren de crisisjaren, dus hij ging bij zijn moeder werken. Toen hij trouwde en zijn vrouw, onze moeder, ook in de zaak kwam, trok oma zich geleidelijk aan terug, want onze moeder had zo haar eigen ideeën over hoe een hotel gerund diende te worden en twee kapiteins op één schip dat bleek ook nu weer, werkte niet.

Vita Nova was een eenvoudig hotel, een Bondshotel, dat wel, met 6 tweepersoons- en 4 eenpersoonskamers, die ‘in het seizoen’, zoals wij dat noemden, meestal goed bezet waren. We hadden gasten die jaren achtereen hun vakantie op Vita Nova doorbrachten, zoals een familie, vader, moeder, dochter en schoonzoon die een modezaak hadden in Weesp en een echtpaar uit Den Haag, waarvan de man iets hoog was op een ministerie. En er was zelfs een meneer die in een grote villa op een steenworp afstand van het hotel woonde, die permanent een hotelkamer had, want zijn vrouw en hij

hadden om de haverklap ruzie en dan zette zij hem buiten de deur.

Wij kinderen vonden het natuurlijk leuk als er families met kinderen waren, want dan mochten we met ze spelen.

Hotel Vita Nova aan de Naarderstraat

Het seizoen begon met Pasen en eindigde half september, als de kachel aanging, want de hotelkamers hadden aanvankelijk geen verwarming. In de winter werd het hotel gebruikt voor bruiloften en partijen. Nog regelmatig kom ik mensen tegen die hun bruiloft bij ons vierden en daar goede herinneringen aan hebben.

Het was hard werken, want er was geen personeel, althans niet in de zomer. In de winter, bij bruiloften en partijen, werd er regelmatig een ober, ik herinner me ene Marcel, ingehuurd. Zodra de kinderen groot genoeg waren, werden ze ingeschakeld: in de bediening, als kamermeisje, in de keuken, in de tuin...

's Zondags hoopte je dat je naar de Hoogmis mocht. Dan kon je even uitrusten en genieten van het heerlijk orgelspel van organist Brugman en van het koorgezang, vooral van de diepe stem van Henny Zegers.

Na de mis moest je dan wel boodschappen doen. Ja, ook op zondag, dan gingen we achterom bij Van Hoven, de groenteboer. "Zusje van den Berg, zeg het maar" zei Gijsje altijd en bij Japie Raven, de slager. De Blaricumse leveranciers stonden 7 dagen per week, ook na sluitingstijd, voor ons klaar.

*Familie Van den Berg, uitbater hotel Vita Nova aan de Naarderweg.
Vlnr: Ivonne, Agnes, Jan, Marion, Oma, Jan jr., Marijke, Peter, Moeder van Agnes*

Het was niet alleen maar hard werken geblazen. In de winter als er geen bruiloften of partijen waren, was het hotel van ons. Dan verhuisden we, van 'Het Huisje', een tuinhuis*, waar we 's zomers sliepen, naar het hotel en dan hadden we een eigen kamer of deelden er een. Dan speelden we 'Blinde Ko' op de gladde vloer van de eetzaal.

Op onze sokken probeerden we, glijdend, lachend en gillend de grijpende handen van de geblinddoekte 'Ko' te ontwijken. Dan nam onze vader ons, al dan niet met vriendjes en vriendinnetjes, een dagje mee uit of hij nam ons een middag mee, de hei op en dan liepen we in een lange sliert, hand in hand achteruit. De één viel in de brem,

Het gezin Van den Berg gefotografeerd in wat destijds de eetzaal was van Vita Nova

de ander rolde in een kuil en trok de anderen mee. Dat was dolle pret, al gebeurde het ook dat onze vader wat al te ruige spelletjes verzoon en er 'gewonden' vielen. Bij het zicht van onze moeder begon de 'gewonde' dan prompt te jammeren en dan waren, voor onze vader, de rapen gaar.

In oktober werden de verjaardagen gevierd. Dan nodigde iedereen zijn vriendjes en vriendinnetjes uit en was het feest. Eén van die feestgangers was de zoon van onze nieuwe overburen... nu, al bijna 45 jaar, mijn man!

Toen de gezondheid van onze vader verslechterde, hij had reuma, werd het hotel verkocht aan een assurantiebedrijf en verhuisden onze ouders naar Tubbergen, waar ze genoten van hun welverdiende rust. Mijn vader overleed er in 1984, mijn moeder in 2010.

** Zie foto's bij het artikel 'Hotel Verver, Hotel Vita Nova en Assurantiekantoor Interventus' in DEELgenoot nr 40, Najaar 2002 blz 180 en volgende.*

In 'Toentertijd' nr.64, Najaar 2010 schreef Rien Post over Vita Nova in: 'Buurtgerucht Naarderweg (2)'.

Achterzijde en tuin hotel Vita Nova

Sipke van der Schaar

*kunstschilder, aquarellist, tekenaar, etser, illustrator,
auteur en tekenleraar op een middelbare school*

Leeuwarden, 11 maart 1879 - 8 januari 1961

Door een gelukkig toeval heeft de Kring enige tijd geleden een klein deel van de nalatenschap van deze kunstenaar mogen inzien. Het bestond uit een portfolio met veel ingekleurde tekeningen van Oosterse voorstellingen zoals de Sahara inclusief kamelen, gezichten op Marokkaanse en Tunesische stadjes, maar ook leuke doorkijkjes op het eiland Capri. Ook een schetsboek met studietekeningen van koeien en paarden maakte er deel van uit hoewel dat vermoedelijk uit een andere periode van het kunstenaarsleven van de heer van der Schaar stamde.

Tekening en schets van Sipke van der Schaar

Sipke van der Schaar werd op 11 maart 1879 te Leeuwarden geboren als zoon van Leendert van der Schaar en zijn vrouw Mintje Ritman. Sipke was het tweede kind van het echtpaar en de eerste zoon, later volgden er nog 7 broers en zusters. Na aanvankelijk in Leeuwarden gewoond te hebben verhuisde het gezin v.d. Schaar naar Amsterdam.¹

Tussen 1898-1903 volgde Sipke daar een opleiding aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunst en van 1901-1903 tevens aan de Rijksnormaalschool voor Tekenonderwijs een cursus Tekenonderricht.

Na afloop van zijn studies maakte hij in 1903 zijn eerste grote reis naar Turkije, in 1904 naar Algiers en Athene in 1905 naar Smyrna (Turkije). Hij reisde in die dagen meestal mee met een karavaan gekleed zoals de plaatselijke bevolking. Hij sprak de Arabische taal.

¹ Zie ook de kwartierstaat elders in deze uitgave.

Op 31 januari 1907 trouwde hij in Amsterdam met Maria Jacoba Heule. Daarvoor had hij nog een poosje in Amstelveen gewoond. Tussen 1907 en 1912 woonde de familie in Laren van waaruit hij in 1910 nogmaals naar Turkije vertrok nu naar Constantinopel (Istanbul) en naar Jeruzalem. Na 1912 vertrok de familie richting Amsterdam en vestigde zich weer voor enige tijd in Sloten, daarna tot 1937 in Velsen, Beverwijk en Wijk aan Zee. In 1937 kwam het gezin terug in het Gooi, maar nu naar Blaricum waar hun eerste adres Naarderweg 14 was. Op 1 januari 1941 verhuisde men naar Schapendrift 8 (in 1948 werd dit omgenummerd naar 28 en in 1957 naar 46).

*Portret Sipke van der Schaar (1879-1961)
met hoofddoek als arabier*

Sipke heeft dus niet alleen veel studiereizen gemaakt maar is ook binnen Nederland regelmatig verhuisd.

Dit komt ook tot uitdrukking in zijn werk. Zo zijn er dus niet alleen werken bekend uit zijn oosterse perioden, maar ook uit bv. Beverwijk, Wijk aan Zee en Laren maar vooral uit Blaricum.

Van der Schaar was niet alleen kunstschilder maar hij schreef tijdens zijn tochten in het oosten ook reisverhalen die hij verlichtigde met pentekeningen en etsen en die in Nederland in tijdschriften verschenen. Een voorbeeld is een verslag van zijn reis van Jeruzalem naar Jericho dat verscheen in het blad Timoteus.

Gezicht op Wijk aan Zee

Hij illustreerde diverse uitgaven van het Evangelie volgens Mattheus, Marcus, Johannes en Lucas waarbij hij ook de tekst verzorgde. Ook was hij de auteur van het Bijbelsch Platenboek. Al dit werk werd uitgegeven door de 'Vereeniging tot verspreiding van de Heilige Schrift', de onderneming van zijn drie zwagers Heule, broers van zijn vrouw.

Van deze zwagers, kreeg hij ook in het midden van de jaren dertig van de vorige eeuw de opdracht voor het maken van Bijbelse diorama's. Diorama's zijn 3D afbeeldingen van de werkelijkheid dus in dit geval Bijbelse voorstellingen. Het zijn wat men toen kijkdozen noemde.

Deze diorama's waren 100 tot 140 cm breed en lieten elk een gebeurtenis uit de Bijbel zien. In die dagen is van der Schaar hierdoor landelijk bekend geworden. De diorama's zijn lange tijd op verschillende plekken in Nederland tentoongesteld o.a. in Haarlem, Den Haag en Ommen en dan meestal langdurig. Ze werden zelfs als uitje bij een schoolreisje aangeprezen.

Illustraties Bijbels platenboek

Diorama: 3D-afbeeldingen

In 1977 verscheen in het Leidsch Dagblad een groot artikel met de vraag wat te doen met de toen al 40 jaar oude diorama's want door ruimtegebrek moest er een nieuw onderdak en het liefst ook een nieuwe eigenaar gevonden worden voor de kunsthistorisch toch wel interessante verzameling van totaal 28 stuks.

Bijbelse taferelen voor diverse uitgaven van het Evangelie

Op 14 november 2014 werd door de stichting Johan Maasbach Wereldzending het totale Dioramawerk van Sipke v.d. Schaar geschonken aan het park Orientalis in Berg en Dal (vroeger de Heilige Landstichting). Helaas is

Sipke van der Schaar: schilderij hoek Kerkpad Eemnesserweg

niet bekend of ze daar ook werkelijk tentoongesteld zijn. Ze zijn echter niet verloren gegaan en zijn daar wat hun Bijbelse onderwerpen betreft op de juiste plaats.

Uit zijn Blaricumse periode zijn redelijk veel werken bekend, er is ook veel van zijn werk in Blaricum verkocht. Misschien zijn er door onze leden ook nog wel werken van hem gekocht in het verleden. U begrijpt dat wij als Historische Kring daar erg nieuwsgierig naar zijn. Als U er geen bezwaar tegen heeft, laat het ons dan weten, het zou een verrijking zijn voor ons archief.

De onderwerpen van zijn later gemaakte werken liepen nogal uiteen, zo is er bv. ook een Larens interieur bekend dat wel afsteekt bij de rest van zijn oeuvre.

Van der Schaar heeft in zijn lange kunstenaarsbestaan met zijn werken deelgenomen aan ontelbare tentoonstellingen waaronder een in de Openbare Bibliotheek in Laren in 1952. De kunstcriticus van de Laarder

Sipke van der Schaar: schilderij Larens interieur

Courant de Bel wijdde er een stukje aan waaruit bleek dat het onmogelijk is het iedereen naar de zin te maken (zie onderstaand artikel).

Recensie uit de Laarder Courant De Bel van 30 Mei 1952.

Sipke van der Schaar exposeert in de Openbare Leeszaal.

Ik kan er niet onderuit, dat sommige tentoonstellingen van beeldende kunst me wat weemoedig stemmen. Er zijn namelijk vooral in 't schildersmetier zovele hard werkende mensen die zich geroepen voelen om met penseel en palet "naar buiten te projecteren" zoals de psychologen dat uitdrukken maar er zijn er zo weinig, die waarlijk tot de uitverkorenen behoren zich vooral voor de schone maar moeilijke loopbaan in de kunst laten selecteren. Dat is niet mogelijk. Dan was er stellig geen Vincent van Gogh geweest. En zoveel anderen, die de verlokkende stem van hun innerlijk volgen en werkende bewezen, dat die stem niet van een Loreley of andere sirene was die hen op een dwaalspoor of nog erger op een doodlopende bestemming bracht al werd het bewijs daarvan de bekendheid, de roem, pas geleverd, nadat ze er zelf geen plezier meer aan konden beleven; getuige van Gogh. Maar goed, voorafgaande selectie voor het beroep of de roeping van kunstenaar, is practisch niet te doen; ieder moet maar op zijn eigen compas varen, en zo komt het, dat je op sommige exposities, weemoedig bepeinst: man het is niet onaardig wat je doet, maar wie weet wat voor een gelukkige meubelmaker er in je is verloren gegaan terwijl je nu toch maar een tamelijk ongelukkige schilder bent, die zich veel zorgen en moeite getroost... om het nou net niet te bereiken. Dat gevoel bekroop me ook op de expositie van Sipke v.d. Schaar. Met een knoeier die zich verbeeldt artiest te zijn, maar die onmachtig is er van te getuigen, heeft ondergetekende geen gevoelens van weemoedige sympathie. Dergelijke mensen zitten onder de eigen schuld meestal. Want kunst is nu eenmaal het gebied waarop nog het meest strenge rechtvaardigheid heerst. Wie werkelijk wat betekent, wie wat te zeggen heeft, die komt er en de rest van de veel te velen valt vanzelf wel af. Of blijft al of niet teleurgesteld hangen in de middelmaat. Maar er zijn ook schilders die wel degelijk iets te zeggen hebben, die daarbij een niet te onderschatten talent hebben en... het toch niet halen.

Er hangt op de expositie van het werk van Sipke v.d. Schaar een kop van een bedelaar welk schilderijtje ik moet houden voor een uitstekend werk. Het is doorwerkt met een vlotheid van touche, een rijpe kleur, een doordringing van het wezen van die schamele zwerver waarvoor bijzonder talent nodig is om dit te bereiken. Ik zag een kameel in een oase, een aardappelschiller, een man bij het vuur die dezelfde boeiende inhoud van begaafd schilderschap kregen.

En vrijwel voor de rest zag ik een scala van werken, die wel aardig maar wat plaatjesachtig afdaalden naar schilderijen zoals je ze in 13 in een dozijn in de winkels van de mooie lijsten wel ziet.

Bekijk je ze goed, dan valt er telkens wel een detail op (prima geschilderde paarden bv.) dat onmiskenbaar van veel vakmanschap getuigt. De vaklui kunnen weten hoe moeilijk het is een paard van achteren, en dan in de verkorte projectie te schilderen. Dat doet v. d. Schaar bijna spelenderwijs. En ook andere moeilijke opgaven op het linnen gaan hem gemakkelijk af. En toch de totale indruk van die vele en velerlei werken van hem. Ik kan er niet onderuit, dat ze me weemoedig stemt. Want au fond sta je voor een collectie die bedenkelijk naar kitsch neigt. En zo iets vind je dan jammer, jammer om het in aanleg zo rijke talent dat... er in omkwam. En meer kan ik er niet van zeggen.

De H.

Sipke van der Schaar overleed op 81-jarige leeftijd op 8 januari 1961 en werd begraven op de Algemene Begraafplaats de Woensberg te Blaricum.

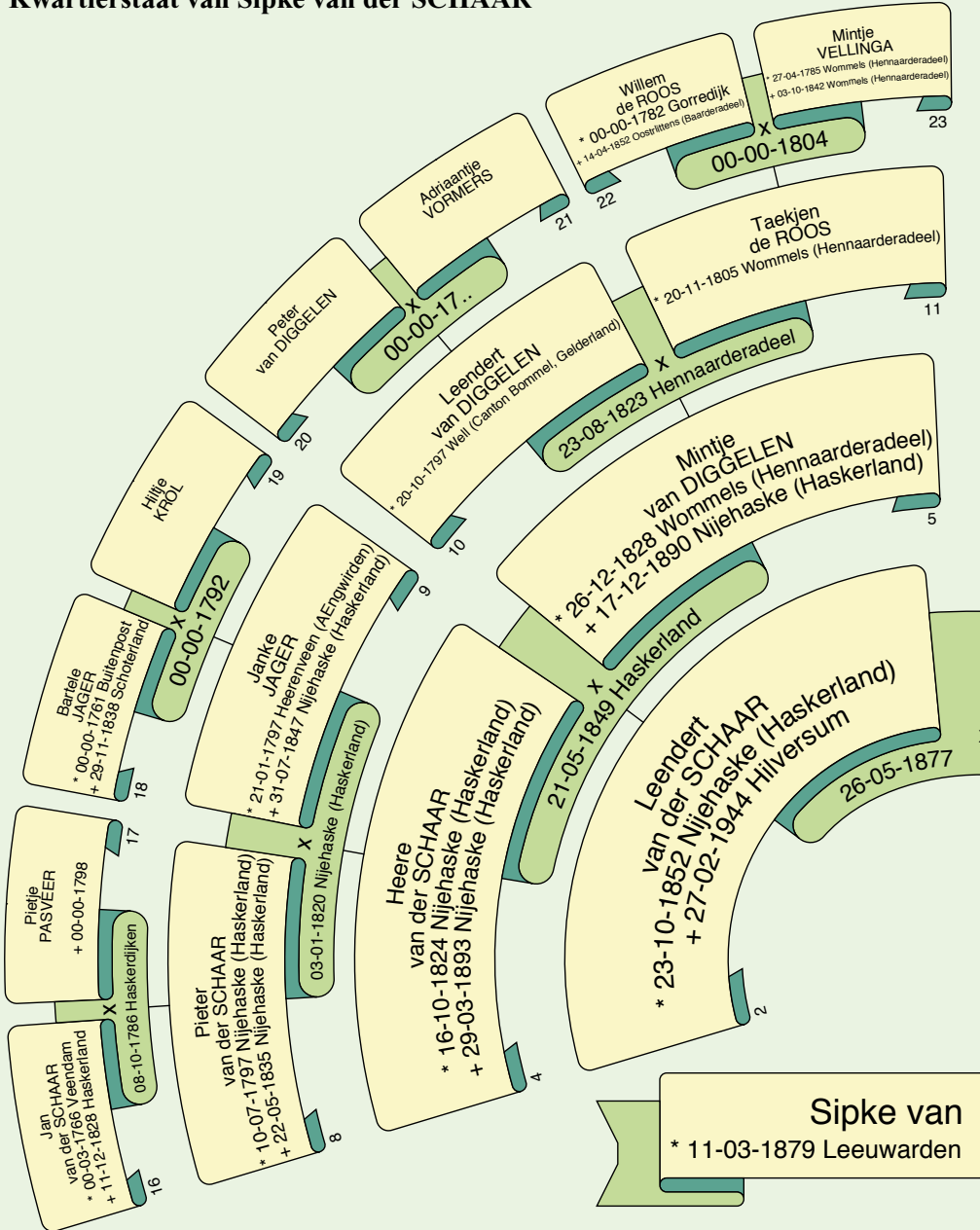
Bep Machielse

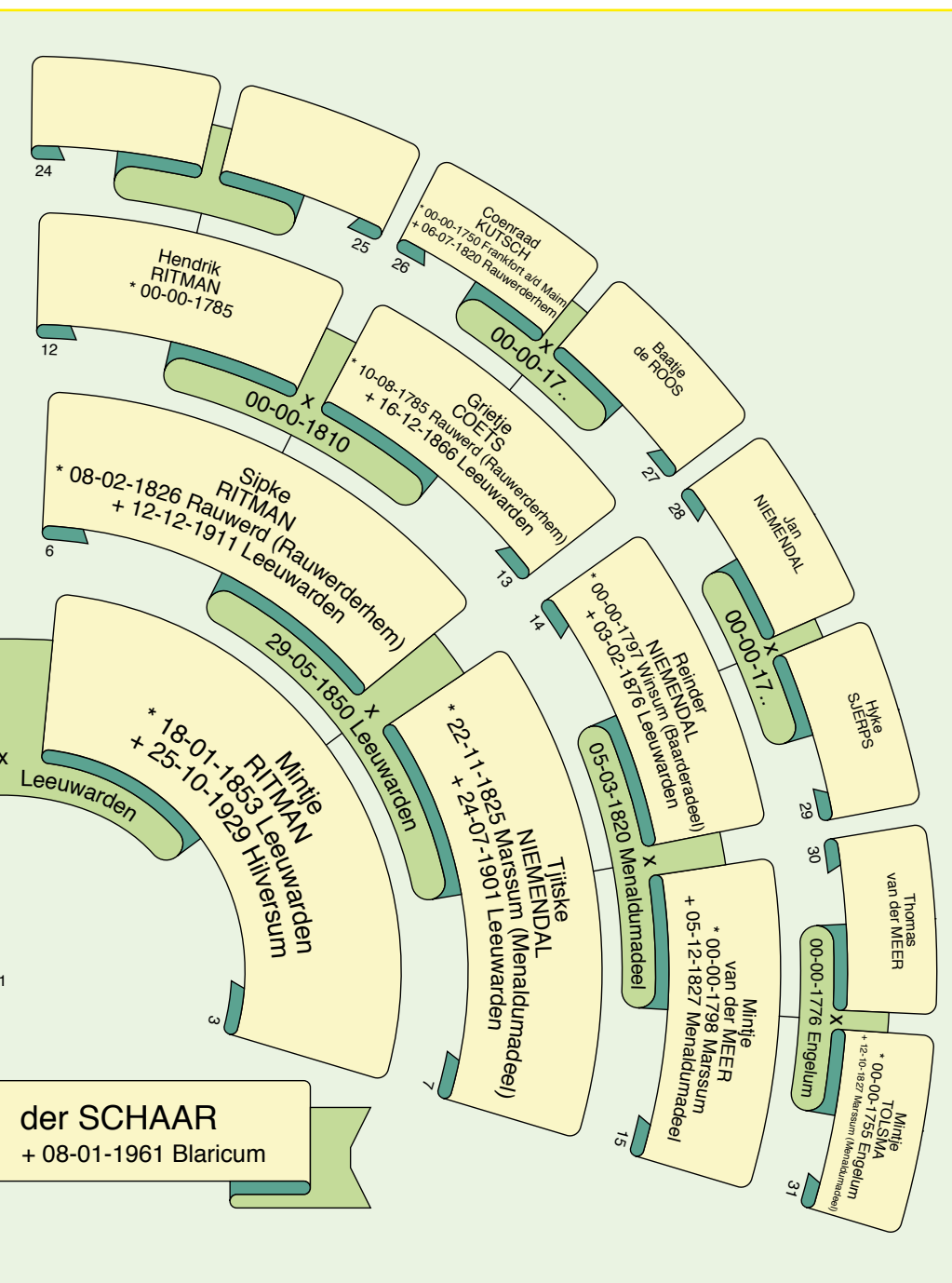
Bronnen:

Scheen 1981; De Valk Lexicon; Laarder Courant de Bel; Diverse particulieren; Eigen onderzoek

Kwartierstaat van Sipke van der SCHAAR

BVV'31 85 jaar

De voetbalvereniging BVV'31, vroeger RK BVV, bestaat 25 mei 2016 85 jaar. Reden om in ons onderkomen, een expositie te organiseren en een stukje in onze Deelgenoot te publiceren. De expositie is te bezichtigen van 2 april tot en met 17 september 2016.

Toen mij gevraagd werd een stukje te schrijven over 85 jaar BVV'31 was mijn eerste ingeving: “dat is makkelijk”, ik heb over de historie van de plaatselijke voetbalvereniging al diverse keren een verhaaltje geschreven. Onder andere voor de jubileumbladen van 40, 50, 60, 70 en 75 jaar BVV'31. Even de jubileumbladen er bij gepakt en nagelezen. In 1981 (50-jarig bestaan) heeft ondergetekende samen met Theo Jacobs een aantal echte leden van het eerste uur, te weten Gijs Rokebrand, Rinus ter Weijden, Herman Vos en Gradus Vos ‘geïnterviewd’. Dit heeft geresulteerd in een publicatie *‘BVV’31 van horen zeggen* in het jubileumnummer ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan. Deze publicatie was een echte c.q. juiste weergave van de sfeer binnen de vereniging van toen. Het is dan ook niet vreemd dat het verhaal ook in de daaropvolgende jubileumnummers is gebruikt om de historie te beschrijven. Ook nu maak ik daar gebruik van. Ik kan dat met een gerust geweten doen, aangezien het mijn eigen verhaal is. Als u het leest dan zult u merken dat ik diverse malen, als het ware, de geïnterviewden aan het woord laat.

‘t Begin

Ja hoe is het eigenlijk allemaal begonnen? Zover ik het mij herinner begon het in de tijd van kapelaan Gerretsen. Deze had namelijk een voetbal. Kapelaan Gerretsen vertrok echter naar Hoogland, voordat er een vereniging was opgericht. Met de komst van kapelaan Knippers is de vereniging RK BVV ontstaan. Zo begon bovenvermeld interview in 1981...

De voetbalvereniging BVV '31 is op 25 mei 1931 opgericht en als RK BVV ingeschreven bij de R.K. Voetbalbond, Kring Gooi en Eemland. Vanaf het seizoen 1940-1941 is dit, na een fusie, de huidige KNVB geworden. Met de jeugd kon nog niet worden gestart aangezien er eerst geprobeerd moest worden om een aantal ouderen te bewegen om te gaan voetballen. Één van die ouderen die

werd benaderd was Willem, van Bart Vos. Deze wilde wel, maar hij mocht niet van thuis. Kapelaan Knippers erop af. En ja hoor, na veel gepraat mocht Willem voetballen. Andere Blaricummies die destijds werden benaderd waren Gradus, Dik en Dorus Vos, die allen bij LVV speelden.

Wat dacht u wat, kapelaan Knippers stapte naar LVV en kreeg zowaar gedaan dat er een overeenkomst werd gesloten tussen RK BVV en LVV, welke inhield dat de Blaricummies die in LVV speelden over moesten naar RK BVV. Uiteindelijk werd met één junioren elftal en twee senioren elftallen gestart.

De vereniging had in het oprichtingsjaar 65 leden, verdeeld in 27 senioren en 38 junioren. Er werd als voetbalveld een stukje grond, tussen de Bierweg en de Naarderweg gehuurd. De huurprijs bedroeg toentertijd *f* 100, per jaar. De oprichtingsvergadering was in het Vitus-gebouw. Het eerste bestuur bestond o.a. uit Jan Schaapherder en Henk ter Weijden. De RK voetbalbond deelde het eerste elftal in de tweede klasse van de UVB in. Enkele namen uit het junioren elftal waren: Gijs Rokebrand, Toon de Veen, Kees Vos, Jaap Vos, Wim van Gils, Ysaak de Jong, Toon Jacobs, Kees de Graaf, Wim Damen en Toon de Leeuw.

Een trainer was er toen nog niet, maar iedere avond waren de jongens te vinden op het veld om een balletje te trappen. Een kleedlokaal was wel aanwezig, dit was voor een bedrag van *f* 220,- gemaakt door een aantal leden. Dit gebeurde op de dam bij Lambert Vos (de molenaar). De materialen hiervoor werden geleverd door Ep Rigter. Rinus ter Weijden, toen nog lang geen timmerman, vertelde dat hij als jongen daarbij heeft staan kijken. Dit was zijn eerste BVV ervaring. De bouwers waren tot zaterdag acht uur bezig, waarna ze ook nog voor de wedstrijd van de volgende dag lijnen moesten trekken met rood zand. Dit alles speelde zich af op het land van Geurt de Graaf, gelegen, zoals hiervoor reeds vermeld, tussen de Naarderweg en de Bierweg.

De eerste competitiewedstrijd van het eerste elftal werd thuis gespeeld tegen SDO 3. Deze wedstrijd werd gewonnen met 9-3. De tweede wedstrijd tegen HMS 3 (Utrecht) werd verloren met 3-2. Het is hierbij leuk te vermelden, dat door middel van postduiven verslag van de wedstrijd werd gedaan aan het thuisfront. Zo kwam een duif binnen met de boodschap "Henk ter Weijden heeft een penalty gestopt". Dit komt u wellicht wat ouderwets over, maar vergis u niet, de heren gingen wel met twee luxe wagens richting Utrecht. Een nare bijkomstigheid was echter dat één van de twee auto's, zodra er werd gestopt, afsloeg.

Zo gebeurde het dat, nadat was gestopt op het teken van een politieagent, drie man uit de wagen sprongen om alles weer aan de gang te krijgen. Dit alles voor de ogen van de stomverbaasde agent.

De eerste wedstrijd van het juniorenelftal was tegen EMM B. Deze wedstrijd werd gewonnen met 2-0. Een aardige anekdote uit die tijd is het verhaal van Jan de Jong. Het was tijdens de wedstrijd RK BVV 2 tegen Actif 2. Een penalty werd toegekend aan Actif. Jan de Jong liep zijn doel uit en haalde van achter zijn doel een end hout en sprak de legendarische woorden, “Als jij die penalty neemt, dan krijg jij met dit end hout”. De penalty werd niet genomen.

Via Schapendrift naar Naarderweg - Bussummerweg

Na een tijdelijke verhuizing van het veld naar de Schapendrift, achter de R.K. kerk, werd er vanaf het seizoen 1936-1937 gespeeld op het terrein tussen de Naarderweg en de Bussummerweg.

Kleedlokalen en winkeltje aan de Naarderweg ca 1936

Hiervoor was toestemming nodig van de gemeenteraad. De gemeenteraad bestond uit zeven leden, te weten vier katholieke, twee SDAP-ers en Van Zanten. Een meerderheid van vier was dus voldoende. In de katholieke fractie

heerste enige verdeeldheid naar aanleiding van voorgaande verkiezingen. Zodoende was het niet zeker of er toestemming zou worden verkregen. Bij deze politieke strijd werden de financiële belangen van een enkeling niet uit het oog verloren. Zo kwam het dat een aantal raadsleden, die niet zo bar voor voetballen waren, akkoord gingen zodat toestemming werd verkregen.

In 1938 werd wederom een kampioenschap behaald, zodat het seizoen 1938/1939 werd gespeeld in de IVCB (+ RK KNVB).

Groepsfoto 10 jaar RK BVV op 25 mei 1941

Het seizoen 1940/1941 was voor de meeste spelers een aparte ervaring. RK BVV was namelijk ingedeeld bij allemaal Amsterdamse ploegen. Dit hield in dat de jongens om de veertien dagen in Amsterdam zaten. Velen zullen zich het Café 'Zeemanswelvaren' wel kunnen herinneren. Om bepaalde redenen lijkt het mij beter om hierop verder niet in te gaan. Tijdens dit seizoen kwam de fusie tot stand tussen de IVCB en de KNVB. Het gevolg hiervan was, dat vanaf dat moment gespeeld werd in de 4e klasse van de KNVB.

Tijdens de oorlogsjaren trad de heer Haverkamp als voorzitter op. Deze organiseerde van alles. Zo schreef hij ook een keer naar Ajax met de vraag of deze voor een arme club een paar shirtjes en voetbalschoenen over hadden. Hij kreeg ze ook nog.

Het voetbalveld is in 1945 ook nog gebruikt als filmzaal. De toen aanwezige Canadezen reden met hun wagens dwars door de afrastering heen en sloopten de banken uit de keet! Als vergoeding werd f 1.300,- gegeven. Dit was een zéér ruime vergoeding. Ook werd tegen de Canadezen gevoetbald. De eerste keer werd verloren met 5-0. De tweede wedstrijd na 6 à 8 weken, toen onze jongens al wat ingespeeld waren, werd gewonnen.

De daaropvolgende feestavond, waarbij ook andere verenigingen aanwezig waren, zal door velen niet snel worden vergeten, aangezien men ondanks de voedschaarste volop te eten kreeg.

We konden ons in de vierde klasse van de KNVB handhaven tot 1949. De laatste wedstrijd tegen Wilhelmina Vooruit werd met 1-0 verloren. Dit ging op dezelfde voet door in 1950. Ook in dat jaar degradeerden we. In hetzelfde jaar werd wel iets positiefs bereikt, te weten een opbrengst van f 3.500. Dit werd bereikt door middel van een in het Vitusgebouw georganiseerde fancy fair, ten behoeve van de afrastering rond het veld aan de Naarderweg, naast Cor Boog. De kosten van de afrastering bedroegen f 2.883,- zodat met het overige geld ander materiaal kon worden aangeschaft.

Wat ook geld opbracht was entree. Om de mensen die de wedstrijd wilde zien te dwingen om te betalen, werden er jutezakken opgehangen, zodat men van de

In 1973: BVV tegen de Oud Internationals

weg af niets kon zien. Tijdens de kermis werd gezorgd voor extra geld in het laatje, door middel van het plaatsen van een fietsenstalling. Hiervoor werden diverse leden aangeschreven om voor een bepaalde tijd dienst te doen. Dat er in die tijd met andere (financiële) maten werd gemeten blijkt uit het feit dat trainer Jan de Rijk in de jaarvergadering van 22 mei 1951 voor het belangeloos trainen een theemuts in ontvangst mocht nemen als dank van het bestuur.

Het seizoen 1951-1952 was zeer succesvol. Het eerste elftal werd kampioen en promoveerde naar de 1e klasse en het tweede elftal ging naar de 2^e klasse 8.

Bestuurscrisis

Op verzoek van de leden is het bestuur afgetreden in de buitengewone ledenvergadering van 24 januari 1956. Er kwam een voorlopig bestuur bestaande uit G. Lemme, voorzitter, Th. Vos, secretaris en G. Rokebrand, penningmeester. Tijdens het seizoen 1957-1958 werd met de zustervereniging RKBSV een overeenkomst aangegaan voor het aanbouwen van een kleedlokaal. Dit betekende een

verbetering voor beide partijen. Vanaf het seizoen 1962-1963 werd de training ter hand genomen door de heer Suijk.

Dat het in de loop der jaren niet altijd over rozen ging blijkt uit het feit, dat de jaarvergadering van 2 juli 1965 zonder meer als onprettig werd ervaren. Het was zelfs zo erg dat de voorzitter de vergadering verliet. Gelukkig werd de zaak bijgelegd in de buitengewone ledenvergadering van 27-8-1965. De voorzitter werd met grote meerderheid van de aanwezige leden verzocht aan te blijven. Aldus geschiedde.

Naamswijziging: RK BVV wordt BVV'31

Trainer Suijk werd in 1966 vervangen door de nieuwe trainer de heer Oud. Toen ondergetekende het jaarverslag van het seizoen 1967-1968 las, kon hij zijn ogen bijna niet geloven. De bestuursleden G. Rokebrand en H. Koppen waren het niet eens over een bestuursbesluit en traden tussentijds af. Tot groot genoegen van het bestuur en leden nam G. Rokebrand in 1970 zijn plaats in het bestuur weer in. Op 1 juni 1968 nam de heer R. Michel het roer over van trainer Oud.

De jaarvergadering van 1968 werd voor de eerste maal op 27 juni gehouden in het eigen 'home' op het sportpark 'Oostermeent' aan de Schapendrift. Tijdens deze vergadering besloot de ledenvergadering officieel tot een naamswijziging van de vereniging. RK BVV werd BVV'31. Het besluit werd genomen met 3 stemmen tegen en 64 stemmen voor het voorstel van het bestuur. Dit besluit werd op 12 oktober 1970 Koninklijk goedgekeurd en vanaf dat moment heet de vereniging BVV'31. In die periode had de vereniging 14 elftallen.

In 1969 wederom een trainerswisseling. De heer Oud ging en de heer C. v. Wilpen kwam. Door een val van het dak van de heer van Wilpen heeft de heer D. Mellekers nog een periode opgetreden als trainer.

Damesvoetbal

Het intreden van het damesvoetbal vond officieel plaats op 8 september 1971 (het optreden tijdens het 40-jarig bestaan was goed bevallen). Het damesvoetbal heeft geduurd tot 20 maart 1975. Wegens gebrek aan speelsters werd de afdeling opgeheven.

BVV'31: internationaal, Oud Internationals, Revues, Softbal en Zaalvoetbal

De eerste internationale ontmoeting vond plaats in 1972. De vereniging was te gast bij de SG Hausen '05. Dit klikte goed en er volgden nog diverse uit-

wisselingen met SG Hausen '05 en andere buitenlandse voetbalverenigingen. De vroeger bekende trainer J. de Rijk nam in 1972 het roer weer over. Ook 1973 was een bijzonder jaar. Naast de internationale wedstrijden werd voor de eerste keer gevoetbald tegen de 'Oud Internationals', terwijl tevens op 10 november 1973 voor de eerste keer in het Vitusgebouw een echte BVV'31 revue werd opgevoerd. Hierna volgde er nog een aantal. Tevens werd een nieuwe sporttak aan onze vereniging toegevoegd, te weten softbal. Deze speelde onder de naam Shocking Orange. Deze tak van sport is later ($\pm$ 1976) overgegaan naar de handbalvereniging BSV.

De heer W. Mosterd trad in mei 1975 aan als trainer in de plaats van de heer de Rijk. Na $\pm$ 23 jaar werd ons eerste elftal kampioen door een overwinning thuis op 't Goy. Dit vond plaats op 7 maart 1976. Dezelfde zondag werd dit kampioenschap zeer uitbundig gevierd en werd trainer Mosterd op de schouders van de spelers door de kantine gedragen op de muzikale tonen van de band 'Wave'. Ook in 1976 werd voor het eerst op initiatief van Adrie v. d. Roest een toernooi georganiseerd voor lagere elftallen (4^e en 5^e). Dit toernooi kreeg de naam 'Schaependrifttoernooi'.

De officiële oprichting van de afdeling zaalvoetbal vond plaats op 15 juni 1976. Dit in verband met de realisatie van de sporthal 'De Grenspaal'.

De eerste sponsor

Het tekenen van de eerste sponsorovereenkomst in het 47-jarig bestaan van BVV'31 vond plaats op 21 februari 1978. De overeenkomst werd aangegaan met fa. Calis & Zn te Hilversum. Deze firma heeft de vereniging nog diverse jaren financieel ondersteund.

Kruipdag

Vermeldenswaardig is ook de 'Kruipdag'. In een dolle bui had een aantal leden gezegd dat het mogelijk was om van de sporthal 'De Grenspaal' tot in de kantine van ons sportpark te kruipen. De heren N. van Eijk en A. v.d. Roest namen de organisatie ter hand en gingen achter sponsors aan, regelde de EHBO, zorgde voor de publiciteit enzovoort. Op 27 april 1980 was het dan zover. Onder een enorme belangstelling gingen de kruipers: Dik Wierda, Nol Hoogeboom, Henk Vos, Nico Borsen en Wiebe Wierda van start. Ze zijn er gekomen, maar vraag niet hoe. Ik heb leden van BVV'31 nog nooit zo zien afzien.

Veteranen 1974

Ereleden

Tijdens de viering van het 50-jarig bestaan op 23 mei 1981 werd de heer Herman Lanphen benoemd tot erevoorzitter, de heer Gijs Rokebrand, de heer Dik Vos en Gradus Vos tot erelid. De versierselen werden opgespeld door het toenmalige erelid de heer Henk Koppen senior. Ondergetekende prijst zich gelukkig dat hij, enkele jaren later, bij dit rijtje van grote namen werd gevoegd door benoeming tot erelid door de ledenvergadering.

In de periode na 1981 zijn er verschillende trainerswissels, bestuurlijke activiteiten en algemene ontwikkelingen geweest. In 1987 werd het eerste elftal kampioen en promoveerde daarmee naar de eerste afdeling van de afdeling Utrecht. Een klasse waarin BVV'31 al 33 jaar niet meer had gevoetbald. In de jaren dat Ab Rutten trainer was heeft hij enkele elftallen een klasse hogerop geholpen. Onder andere het 2^e elftal promoveerde onder zijn leiding.

Tot zover 'Van horen zeggen' uit het jubileumblad van het 50-jarig bestaan aangevuld met wat onderzoeksresultaten en herinneringen, zoals gepubliceerd in de jubileumuitgave van het 75-jarig bestaan.

Gerbe van der Woude

‘Met een rondwandeling in Blaricum, gaat de historie weer leven’

Op de zaterdagen 2 april en 1 oktober 2016 organiseert de Historische Kring Blaricum weer twee dorpswandelingen. Vertrek vanaf ‘Achter de Deel’ het onderkomen van de Historische Kring aan de Brinklaan 4a in Blaricum. Beide zaterdagen om 14.30 uur.

De wandelingen in 2015 hebben weer aangetoond dat de historie van het kleinste Gooise dorp Blaricum erg in trek is. De reguliere wandelingen waren snel volgeboekt. Wilt u buiten de geplande wandelingen, bijvoorbeeld ter gelegenheid van een verjaardag, jubileum of familiereünie, ook een rondleiding? Ook dat kan.

Een rondwandeling door ons mooie dorp Blaricum, brengt u op bekende en minder bekende plekjes, waar de geschiedenis nog overal aanwezig is. De gids Frans Ruijter laat u deze geschiedenis proeven en herbeleven. Welk gedeelte van het dorp aan bod komt? Hangt ook af van de deelnemers. Met elkaar wordt bepaald waarom en waar we heen wandelen. Als u denkt dat we ook langs BN'ers gaan, bent u bij ons niet aan het goede adres. Wij van de Historische Kring Blaricum koesteren het verleden en willen graag bewerkstelligen dat we met z'n allen zuinig moeten zijn op ons mooie culturele erfgoed, want dat is Blaricum toch zeker.

Voor aanmelden of informatie over de rondwandelingen:

info@hkbblaricum.nl of telefonisch met de secretaris van de Historische Kring Blaricum tel: 0653168006.

Op beide zaterdagen 2 april en 1 oktober 2016 bent u vanaf 14.00 uur welkom op de Brinklaan 4a. Kosten: voor leden van de Historische Kring is de wandeling gratis. Niet leden betalen € 3,-. Na een korte uitleg binnen, onder het genot van een gratis kopje koffie of thee wordt er om 14.30 uur gestart met de wandeling. Omstreeks 16.00 uur zijn we dan weer terug. U bent verzekerd van deelname als u zich aanmeldt.

Nieuwe aanwinsten

De maanden november, december en januari zijn in de regel niet bepaald de maanden waarin er flink opgeruimd wordt. Bij de Kring is dit te merken aan het geringe aantal zaken dat er bij ons in deze periode is ingeleverd.

Wat er deze keer uitsprong was de door Bep Vos (van Jaap van Bart Vos) geschonken padvindners blouse van de verkennersgroep St. Franciscus te Blaricum. Deze blouse is gedragen tijdens de Wereldjamboree in Birmingham (UK) in augustus 1954.

382 – Dhr. V. Brugman

Diverse landkaarten, boek
'Nieuwste geschiedenis van Gooiland'.

384

383 – Fam. Veltman

Circulaire van het overlijden van Antje Raven en Maria Raven-Spierings,
Dankbetuiging Hendrik Raven.

384 – Mevr. G. Salm-Terweijden

Emaillen bakje.

385

385 – Fam. Van den Breemer

Koperen doofpot, kachelpook, geitenpin.

386

386 – Mevr. A. de Gooijer

Alfabet leesboekje.

387 – Dhr. H. Bezemer

Boekje 'Decembergroet uit Blaricum'
(eigen uitgave).

388 – Dhr. A. Elbers

Diverse handgemaakte oude spijkers,
een hiep, een oosthout (enkel), een
oosthout (dubbel).

388

389 – Dhr. R. Machielse
Notulenboek Rabobank.

391

390 – Dhr. Bep Vos

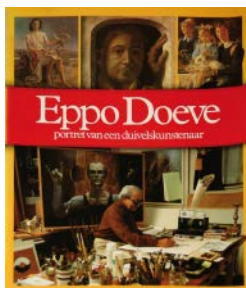
Blouse verkennersgroep
St. Franciscus.

390

391 – Fam. Kuijer

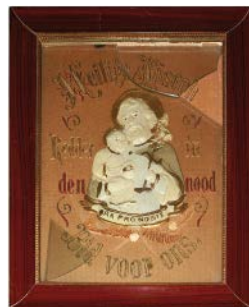
Oude korenzeef.

392

392 – Fam. Poolman-Simons

Boek Eppo Doeve.

393

393 – Mevr. G. Smit

Ingelijste devotieplaat H. Joseph.

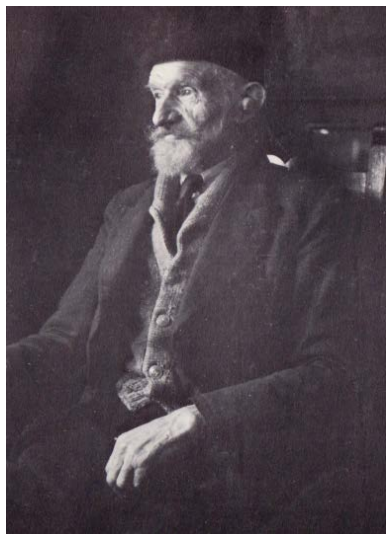
Foeke Kamstra: een socialist in Blaricum

Johan Frieswijk

‘Wie aan het begin van deze eeuw met de stoomtrein het Gooise dorp Laren binnenreed, had het gevoel dat hij de gewone burgermaatschappij achter zich liet en een andere wereld betrad.’ Met deze regels begint Lien Heyting haar boek *De wereld in een dorp*. De dorpen Laren en Blaricum werden kort voor en na 1900 een wijkplaats voor kunstenaars en wereldverbeteraars van diverse soort. Tot de laatsten mag men de uit Friesland afkomstige vrije socialist Foeke Kamstra (1870-1950) rekenen. Hij kwam in 1904 naar Blaricum en bleef daar tot 1923 wonen. Maar kunstenaar was hij ook, zoals in Bergen (NH) zou blijken, toen hij na 1927 een niet onverdienstelijk professioneel kunstschilder werd.

In de geschiedenis van de arbeidersbeweging speelde Kamstra een niet onbelangrijke rol, al was dat op regionaal niveau (in Sneek en Blaricum). Daarnaast diende hij elf jaar lang de vereniging *Gemeenschappelijk Grondbezit* – een overkoepeling van kolonies en productiecoöperaties – als voorzitter.

Kamstra was een principieel mens: hij was geheelonthouder en vegetariër, al rookte hij als een ketter. Zijn links-socialistische opvattingen verkondigde hij op tal van anarchistische, socialistische, anti-militaristische en geheelonthoudersbijeenkomsten, maar ook in de gemeenteraad van Blaricum en in de Provinciale Staten van Noord-Holland. Toch was deze radicaal in de omgang een beminnelijk mens, die met iedereen goed kon opschieten. De *Alkmaarsche Courant* noteerde bij zijn overlijden: ‘Eigenlijk was hij een man wiens gezag niemand erkende, maar ieder aanvaardde. Het was de beminnelijkheid, die van hem uitstraalde, waardoor hij zulk een bijzondere plaats in zijn woonplaats kon innemen.’

Foeke Kamstra op oudere leeftijd

Kamstra's jeugd

Foeke Kamstra werd op 7 april 1870 te Sneek geboren als zoon van de boerenarbeider Anne Kamstra. Zijn moeder Antje Zondervan overleed op 30 november 1873, toen Foeke ruim drie jaar oud was. Zijn vader hertrouwde een half jaar later. In het nieuwe gezin werden nog eens acht kinderen geboren, maar zes daarvan stierven als baby. Foeke moest op een gegeven moment bij zijn grootmoeder van vaders kant gaan wonen. Ze was weduwe en dreef een water- en vuurzaakje. Kamstra had een moeilijke jeugd, vol armoede en hard werken, en met veel ziekte. Na een jaar op de Franse school ging hij als twaalfjarige aan de slag in een kruidenierszaak. Een aantal maanden werd hij sigarenmakersknecht op de tabaksfabriek van Reinouts van Haga. Hij werkte er twaalf uur per dag en verdiende *f* 1,25 per week. Voor hij om half zes begon, had hij voor zijn grootmoeders wekdienst al twee uur mensen lopen porren.

Op jonge leeftijd kwam Foeke Kamstra in aanraking met het opkomende socialisme. In de loop van 1890 werd de twintigjarige Kamstra secretaris van de afdeling Sneek van de Nederlandsche Bond voor Algemeen Kies- en Stemrecht. En een jaar later was hij voorzitter van de afdeling Sneek van de Sociaal-Democratische Bond (SDB) van Domela Nieuwenhuis. Het was een tijd van grote armoede in Friesland. Hongeroptochten en werkelozendemonstraties naar armvoogden en andere autoriteiten waren aan de orde van de dag. De SDB speelde daarin een belangrijke rol. De vrees voor oproerigheden en de snelle groei van de socialistische beweging in Friesland in deze jaren bracht politie en justitie in actie. Eind 1892 begon een reeks van processen, waarin niet de 'grote' leiders van de beweging het doelwit vormden, maar de plaatselijke voormannen. Ook Foeke Kamstra ontkwam daaraan niet. In september 1892 werd hij namens de SDB afgevaardigd naar een grote kiesrecht demonstratie in Den Haag. Na terugkomst werden hij en Hessel Poutsma, de afgevaardigde van de kiesrechtbond, door ruim 150 geestverwanten opgehaald. Het kwam tot een treffen met de politie, bekend geworden als 'de Sneker hakpartij'. In hoger beroep werd een zevental socialisten veroordeeld tot drie weken gevangenisstraf en subsidiair twee weken voor de kosten. Kamstra maakte in augustus 1893 kennis met de gevangenis. In datzelfde jaar werd hij redacteur van *De Zwoeger, socialistisch weekblad voor Sneek en omgeving*.

Kamstra trouwde in november 1893 met Gepke van der Meulen, die in Groningen woonde maar uit Sneek afkomstig was, en net als hij socialist. Tot 1894

werkte hij als knecht bij Haga, maar daar werd hij om zijn beginselen ontslagen, waarna hij zoals veel sigarenmakers voor zichzelf begon. Hij adverteerde met kleine advertenties in geestverwante blaadjes, waarbij aan het kopen van sigaren een gratis tombola was verbonden. De hoofdprijs was een zilveren Remontoir horloge. Daarnaast adverteerde hij met een theehandelszaak en een brei-inrichting, waar kousen en onderkleden volgens het systeem-Allison werden vervaardigd.

Per 1 januari 1896 ging Kamstra zich op een heel andere branche richten. Hij begon een bedden- en meubelfabriek. Hij leverde alle soorten bedden, matrassen, dekens, overtrekken e.d. vanaf dertig gulden franco aan huis. Hij fungeerde er zowel als directeur en als ontwerper. Zijn klanten wierf hij ook hier, als een soort postorderbedrijf, met adverteren in nu ook grotere kranten. Al halverwege 1896 kon hij zijn zaak verder uitbreiden. Werkten aanvankelijk alleen hijzelf en zijn vrouw in het bedrijfje, na enkele jaren had hij drie of vier man personeel in dienst. Begin 1901 liet Kamstra trots weten in vijf jaar al 5.000 bedden te hebben geleverd.

In de socialistische beweging werd Foeke Kamstra in korte tijd een veelgevraagd spreker. Aanvankelijk alleen in het noorden van het land, maar binnen enkele jaren trok hij door heel Nederland. In 1896 was hij sterk betrokken bij de agitatie voor de vrijlating van de drie onschuldig veroordeelde, socialistische broers Hogerhuis en tegen de politieke justitie in Nederland. Nog op een ander terrein was hij actief: in 1903 en 1904 schreef hij een tweetal propagandistische toneelstukjes, die door tal van vrije socialistengroepen in het hele land werden opgevoerd.

Inmiddels telde het gezin Kamstra drie kinderen: een zoon Anne Foeke (1896) en twee dochters: Harmke Anna (1893) en Fokje Louise (1902). Na de bevaling van het derde kind adviseerde de dokter aan Kamstra's echtgenote om gezondheidsredenen naar een bosrijke omgeving te verhuizen. Het oog viel op Blaricum, waar op 1 juli 1904 van de Internationale Broederschap voor f 160 een lapje grond werd gekocht aan een zandweg, die toen Luitjes' laantje werd genoemd en later ook wel Kamstra's laantje, en nog weer later officieel de naam Prof. van Reeslaan kreeg. Zijn vrouw en kinderen verhuisden naar het huisje dat Kamstra daarop liet bouwen. Zelf bleef hij in Sneek werken en eens in de veertien dagen was hij een weekend bij zijn gezin.

Een voetreis naar Sneek

Alle vier de kinderen Kamstra – in 1906 werd het gezin met een zoon Louis Michel uitgebreid – bezochten de Humanitaire School in Laren, waarvan de initiatiefnemers verbonden waren met de christen-anarchistische kolonie van de Internationale Broederschap. De school begon in 1903 in villa Veldzicht aan de Leemkuil in Laren, het woonhuis van prof. Jacob van Rees. De als romanschrijver bekend geworden schrijver Cor Bruijn werd in 1906 als hoofdonderwijzer aan de school verbonden en werkte er tot 1916. Eind juli 1908 maakte hij met zijn nog geen twintigjarige vrouw Maartje de Vries en acht leerlingen een zeven-daagse schoolreis naar Friesland, waarvan hij in hetzelfde jaar een verslag in romanvorm maakte – De voetreis naar Sneek – dat pas in 2004 werd gepubliceerd. Hij veranderde in het boek de namen. Kamstra's dochter Harmke en zoon Anne, Lena Bas (zij woonde in het oude Koloniehuis aan de Torenlaan), Piet Hart Nibbrig, Wim Oversteegen, Piet Stasse, Izak Samsom en Juust Meyering namen deel aan de reis. Eerst ging het gezelschap te voet naar de Hakkelaarsbrug onder Muiderberg, waar de Gooise stoomtram werd genomen. In Amsterdam werd het Rijksmuseum bezocht, en vervolgens ging het per boot naar Zaandam en lopend naar Wormerveer. Beide meisjes werden daar ondergebracht in Bruijns ouderlijk huis en de jongens in de boerderij ernaast. Vervolgens ging het met tram, trein en te voet naar Nieuwe Niedorp. De dag daarop werd Hoorn bekeken, waarna de trein naar Enkhuizen werd genomen.

Anne Kamstra overnachtte er met een andere jongen bij de visser De Kley, in wie we de vrije socialist Jakob de Veen herkennen. De Veen was voorzitter geweest van de eerste socialistische Landarbeidersbond in Nederland en zou vanaf 1899 tot 1923 een links geluid laten horen in de Enkhuizer gemeenteraad. Anne, die nooit vlees of vis at, kreeg het moeilijk toen De Veen hem een vette paling voorzette. Met de 'stoompont' werd de volgende dag de Zuiderzee overgestoken. Vanaf Staveren ging het te voet langs de dijk naar het Rode Klif en het vissershaventje van Laaxum en daarna richting Sneek. Dat betekende wel acht uur wandelen. Maar voorbij Balk kwam 'Oom Hendrik' hen tegemoet, die het gezelschap met paard en wagen naar Sneek bracht. 'Tante Anna' zorgde er voor een warm onthaal.

Margreet Bruijn identificeert 'Oom Hendrik' als Foeke Kamstra, die toen nog veel in Sneek was vanwege de beddenfabriek. Voor veel lol zorgde de kleine

Louli, die Kamstra's tweejarige zoontje Louis Michel (roepnaam Loulou) zal zijn geweest. Vermoedelijk zal dus ook Kamstra's echtgenote naar Sneek zijn gereisd.

Op het Sneekermeer werd nog een zeiltocht gemaakt en verder werden een pottenbakkerij en een zuivelfabriek bezichtigd. Met de Lemsterboot werd daarna de terugtocht naar Amsterdam gemaakt.

Bruijn maakte voor zijn boek gebruik van verslagen die de leerlingen hadden gemaakt en daarin zijn ook de tekeningen te bewonderen, die Anne Kamstra tijdens de reis maakte.

Beddenfabriek in Blaricum

Foeke Kamstra trachtte in 1908 om voor f 296 per jaar het grote huis van de toen verlaten kolonie van de Internationale Broederschap te huren, als modelkamer voor zijn meubelen.

Dat ging echter niet door, omdat er nog een huurder in het huis zat. Kamstra liet daarop achter zijn huis in Blaricum een bedden- en meubelfabriek bouwen, die in februari 1909 gereed kwam. Hij had inmiddels 14.000 stuks geleverd van 'Kamstra's

Beddenfabriek Kamstra in Blaricum

35-gulden veeren bedstellen met 3 groote dekens, overtrek van bed en peluw en twee flinke stroo-matrassen'. In 1913 verzorgde hij het leeszaaltje van de afdeling maatschappelijk werk op de grote tentoonstelling 'De Vrouw 1813-1913' in Amsterdam.

Met de familie Luitjes, die enkele huizen verderop woonde, hadden de Kamstra's veel contact. Kamstra vond in Luitjes een anarchistische geestverwant en zijn vrouw kon goed overweg met diens vrouw Trui. Luitjes had zich in 1900 aangesloten bij de kolonie van de Internationale Broederschap in Blaricum, en werd

daar de timmerman. Aanvankelijk werkte hij ook voor de kolonie Walden van Frederik van Eeden in Bussum. Luitjes had echter al spoedig ruzie met zijn medekolonisten en vertrok na een jaar. Door ervaring wijs geworden zag hij niets meer in land-

Kamstra bedden aan de Luitjeslaan (nu Professor van Reeslaan)

bouwkolonies. Hij pleitte nu voor ambachtelijke coöperaties en begon samen met L. Bolle en G.F. Lindeijer een dergelijk bedrijfje voor timmer- en meubelmakerswerk. Daarnaast opende hij in 1902 op de heide in Blaricum, tegen Laren aan, een vegetarisch pension, dat een succes werd. Het bestond uit een bescheiden villa met daaromheen enkele houten huisjes. Rond 1906 werd het

Pand Kamstra na verbouwing aan de Professor van Reeslaan

pension uitgebreid tot een soort openlucht-sanatorium, waar de gezondheidsideeën van Sebastian Kneipp werden toegepast. Naast vegetarisme en koudwaterbaden propageerde deze ‘natuurbaden’, waarbij de patiënt regen, wind en zonneschijn op zijn naakte lijf moest laten inwerken. Dochter Fokje Kamstra herinnerde zich, dat ze, wanneer ze weer eens niet wilde eten, voor straf een maand bij de familie Luitjes aan tafel moest: ‘Als Luitjes je aan keek met zijn staalblauwe ogen achter dat brilletje, zo streng, nou dan at je wel!’ Voor de zomerhuisjes die Luitjes exploiteerde, verzorgde Kamstra de inrichting.

Activiteiten voor GGB

In 1907 werd Kamstra hoofdbestuurslid van de vereniging Gemeenschappelijk Grondbe-

zit (GGB), die zich inzette voor het stichten van productieve associaties en kolonies. Kamstra kon toen gerekend worden tot degenen binnen de Nederlandse anarchistische beweging, die de vorming van een landelijke federatie van anarchistengroepen noodzakelijk achtten. In dat opzicht kwam hij tegenover Domela Nieuwenhuis te staan, van wie hij eerder een onvoorwaardelijk aanhanger was geweest. In 1910 werd de Federatie van Socialistische Anarchisten opgericht, waarvan Luitjes voorzitter werd en Kamstra penningmeester. Enkele maanden later bedankte Kamstra al weer, omdat hij 'niet van plan [was] als deurwaarder op te treden bij de afdelingen'. In 1913 werd Kamstra voorzitter van GGB. Hij zou dat elf jaar blijven.

In 1911 raakte hij – zoals vele anderen – in conflict met Domela Nieuwenhuis. De aanleiding was een ruzie tussen de betrokkenen bij de restanten van kolonie van de Internationale Broederschap in Blaricum. De Friese tuinders Jan Wiersma, diens zoon Ouren en schoonvader Sybe Postma, hadden het tuinbouwbedrijf van de kolonie nieuw leven ingeblazen. Ze hadden echter al gauw genoeg van de hele en halve intellectuelen die tijdelijk op de kolonie verbleven. Als het hen uitkwam verschenen die af en toe in de tuin om wat te zaaien, maar van spitten en wieden wilden ze niet weten, aldus een plastische beschrijving van de schilder Herman Heyenbroek. Zo kwam er spinazie op in de wortelbedden en toen één van de tuinders sjalotjes wilde poten bleken deze reeds hier en daar in de grond te zitten. De Friezen namen daarop mensen in loondienst, waarna het bedrijfje winst opleverde. Maar die oplossing viel niet goed bij de leiders van de Internationale Broederschap. De 'etischen' namen het de tuinders verder kwalijk dat ze op konijnen schoten die de boerenkool opvraten, vee wilden aanschaffen om de grond te bemesten en weinig zin hadden in de zondagochtendlezingen.

Het conflict werd in 1911 via tal van ingezonden brieven in De Vrije Socialist uitgevochten. Kamstra nam het Domela als redacteur kwalijk, dat deze al die persoonlijke scheldpartijen in zijn blad toeliet. Hij schreef er nooit meer in te zullen schrijven. Domela voegde daar als commentaar aan toe: Wat kunnen mensen toch veranderen!

Op parlementair pad

In december 1916 moest Kamstra voor een maagverzakking langdurig worden verpleegd in een particuliere kliniek in Amsterdam. Hij had er in die periode over nagedacht, welke strategie de arbeidersbeweging moest kiezen, nu het alge-

meen kiesrecht werd ingevoerd. Die opvattingen legde hij neer in een brochure met de titel 'Een economische Bond van Arbeiders' (1918). Eind februari 1918 wekte Kamstra op een cursusvergadering van GGB in Den Haag opzien, omdat hij, die lange tijd anarchist was geweest, nu verklaarde ook de parlementaire strijd in de praktijk te willen brengen.

In zijn brochure constateerde hij, dat er tot dusverre geen politieke partij was geweest die de belangen van de arbeiders werkelijk had behartigd. Men had slechts meegedaan aan het partijpolitieke gekonkel. De arbeiders zouden daarom in een op geestelijk gebied neutrale centrale zelf de behartiging van hun belangen ter hand moeten nemen. In een dergelijke 'Economische Bond van Arbeiders' zou het werk van arbeiders-parlementariërs, vakbeweging en coöperatie samen moeten gaan. De arbeiders zouden hun eigen kandidaten naar de Kamer sturen, die in hun werk gesteund zouden worden door economische pressie van de vakorganisaties. De arbeiders moesten productie- en verbruikskoöperaties oprichten, die ervoor konden zorgen dat de particuliere bedrijven meer en meer zouden verdwijnen. De HAKA, de aan de sociaal-democratie gelieerde verbruikskoöperatie, was daarvan een succesvol voorbeeld. De vakbeweging zou de pogingen om coöperaties kapot te maken dienen te verijdelen en de overheid zou via het parlement tot steunverlening aan de coöperaties gebracht moeten worden. Bij arbeidsconflicten zou de hele centrale in dienst moeten worden gesteld van de strijdende arbeiders om het conflict tot een goed einde te kunnen brengen.

De denkbeelden van Kamstra waren een (soms wat vreemd) mengsel van de ideeën en de praktijk van zeer uiteenlopende richtingen. Kamstra, als man van het 'praktisch socialisme' zoals dat in GGB leefde, keek met name naar de praktijk van de Nederlandse arbeidersbeweging. In een artikel benadrukte hij dat nog eens: 'Aan theoretisch socialisme hebben de arbeiders in de praktijk heel weinig. Wat ik daar wil is, voor zoover mogelijk die praktijk benaderen'.

Kamstra's afscheid van het anarchistische denken kwam op een moment dat een golf van enthousiasme, geloof in verandering en revolutionair sentiment door heel Europa ging. Revolutionair-socialistische en linkse organisaties beleefden een snelle opgang en voor Nederland riep Troelstra in november 1918 de naderende revolutie uit.

Harm Kolthek, jarenlang betaald secretaris van de radicaal-socialistische vakbeweging, het Nationaal Arbeids-Secretariaat in Nederland (NAS), zat op eenzelfde lijn als Kamstra. Hij wilde bij de Kamerverkiezingen van 1918 voorkomen, dat een groot deel van de arbeiders uit het NAS op de communisten zou stemmen. Als alternatief richtte hij de Socialistische Partij op, waarmee ook Kolthek afscheid nam van het anarchisme.

Hoewel Kolthek aanvankelijk met wantrouwen naar de ideeën van Kamstra keek, duurde het niet lang voor Kamstra actief werd in de Socialistische Partij. Vanaf oktober 1918 werkte hij regelmatig mee aan het partijblad *Recht voor Allen* en trad hij op als spreker. Op 30 januari 1919 sprak hij bijvoorbeeld op een openbare vergadering in 'Ons Huis' in Enschede, georganiseerd door de afdelingen Twente van de communisten en de Socialistische Partij. Tijdens de vergadering viel een groep van een paar honderd militairen binnen, die van hun meerderen toestemming had gekregen om de vergadering in de war te schoppen. Tijdens de toespraken van Kamstra, de communist David Wijnkoop en J.W. Kruyt van de Bond van Christen-Socialisten, probeerde een twintigtal Limburgse rekruten enkele malen tevergeefs het Wilhelmus te zingen. Na wat discussie over en weer vertrokken ze met de revolutionaire Soldaten Tribune in de hand. In december 1921 ging Kamstra op een openbare vergadering van de AR-kiesvereniging in zijn woonplaats Blaricum in debat. Daarbij liet hij zijn anti-militaristische principes blijken. Hij wees erop, dat het onchristelijk was om een leger te handhaven en noemde een leger een ramp voor iedere natie. Zijn partij daarentegen stond voor broederschap en samenwerking. Fijntjes werd hij erop gewezen dat zijn Socialistische Partij het beginsel van de klassenstrijd aanhing en dus revolutionair van karakter was.

In de partijpolitiek

Kamstra ging dat jaar ook zelf de politiek in. In 1919 was hij lijstaanvoerder in het district Amsterdam voor de Socialistische Partij bij de Statenverkiezingen in Noord-Holland. Aanvankelijk leek het erop dat hij samen met Bernard Lansink jr., de lijsttrekker in de andere districten, voor die partij was verkozen. Maar bij een hertelling van de stemmen werd duidelijk, dat deze zetel vanwege de aangegane lijstverbinding met de Communistische Partij met miniem verschil naar die partij ging. Alleen Lansink was gekozen. In juni 1921 nam Kamstra diens zetel in de Staten over.

In mei van datzelfde jaar nam een aantal libertaire socialisten uit Blaricum met een lijst 'Gemeentebelang' mee aan de raadsverkiezingen in hun gemeente. Foeke Kamstra werd verkozen. In de kleine gemeenteraad van nog geen tien leden voerde hij, als hij aanwezig was, vrijwel altijd het woord. Hij ijverde voor het openbaar onderwijs, een goede verdienste in de werkverschaffing, verbetering van de riolering, de aanleg van nutsvoorzieningen en van een waterleiding. Vaak stond hij alleen met zijn linkse standpunt en soms was dat ook wel begrijpelijk. In 1921 stemde hij tegen de subsidiëring van de burgerwacht. Toen de burgemeester opmerkte dat die anders niet meer kon bestaan, gaf hij opgewekt aan, dat een goede zaak te vinden. Humor was Kamstra niet vreemd. Een kwart eeuw eerder was hem al eens gevraagd wat hij zou doen, als de vijand ons land binnenviel. Zijn oplossing: 'De schutterij uitbreiden en die naar de grenzen sturen. Dan lacht de vijand zich dood en is de oorlog voorbij.'

De volkswoningbouw had, net als destijds in Sneek, zijn speciale aandacht. Het was Kamstra een doorn in het oog, dat de huren van woningen in Blaricum door huisjesmelkers werden opgedreven, hoewel ze vaak slecht van kwaliteit waren. Zijn voorstel om de gemeente bij woningbouw voor mindergegoeden het voortouw te laten nemen, sneuvelde midden 1922 in de raad. Wel werd op zijn voorstel het vaststellen van de hoofdelijke omslag (gemeentelijke belasting) voortaan aan de gehele raad toegekend.

Foeke Kamstra nam in augustus 1923 vanwege zijn verhuizing naar Amsterdam afscheid van de gemeenteraad van Blaricum. Hij wees er op, dat zijn rapport over de bouw van goedkope huurwoningen er nog steeds lag en ook bepleitte hij nogmaals dat er spoedig een goede gasvoorziening in de gemeente moest komen. De burgemeester zei te verwachten dat B en W binnenkort in beide zaken met een voorstel zou komen, en hoopte 'dat ze ook den heer Kamstra, als is hij dan heengegaan, voldoening zullen geven'.

Grote problemen

Het gezin was inmiddels verhuisd naar een pand aan de Bergweg. Financieel waren het voor Kamstra moeilijke jaren. Onder invloed van de wereldoorlog rendeerde de bedden- en meubelfabriek niet meer. Omdat bestellingen vaak niet waren betaald, moest de fabriek uiteindelijk worden verkocht. Wanneer precies, weten we niet, maar midden 1922 vinden we Kamstra niet meer in de telefoon-

Blaricum, Bergweg

Bergweg met kasteeltje

gids. In december 1923 brandde het fabrieksgebouw, waarin toen een pension was gevestigd, af. Terend op een bescheiden vermogen en dan weer hier, dan weer daar werkend, hield hij aanvankelijk het hoofd boven water. Zijn vrouw werkte er in die tijd bij als kraamverpleegster.

Het kasteeltje op de Bergweg 1 werd in 1971 afgebroken

In augustus 1923 werd duidelijk dat Kamstra vrij plotseling in grote financiële problemen was gekomen. Oude vorderingen had hij niet kunnen innen en ook uitgeleend geld kreeg hij niet terug, zodat de hypotheek op zijn

huis niet meer betaald kon worden. In de eerste helft van 1923 werd een perceel grond aan de Oude Drift in Laren, dat zijn eigendom was, publiek verkocht. En op 13 juni van dat jaar gebeurde hetzelfde met het 'landhuis' aan het Hondepad, 'achter den Berg', waar de familie Kamstra woonde. De bungalow, die Kamstra door Theo Rueter had laten ontwerpen, bezat een grote hal in het midden, waarop alle kamers uitkwamen. Naast twee kamers en suite, waren er vier slaapkamers, waarvan drie met een vaste wastafel. Het huis was voorzien van elektriciteit en had een eigen waterleiding. Er hoorde 9.10 are grond bij en het ruime terras bood een schitterend uitzicht op bos en zee. Volgens zijn dochter had een notaris met een slimme manoeuvre Kamstra's landhuis aan de Bergweg in Blaricum voor de spotprijis van f 5.000 in eigendom verkregen.

Het gezin moest op stel en sprong verhuizen. Tijdelijk vonden ze nog onderdak bij kennissen die op vakantie waren en daarna huurde dochter Fokje, die op een architectenkantoor in Amsterdam werkte, in die stad voor het gezin een etagewoning. Voorlopig moest vooral van haar salaris worden geleefd. Kamstra werkte een maand voor een coöperatieve bouwonderneming en was korte tijd directeur van een coöperatieve sigarenfabriek in Amsterdam. Hij deed daarna pogingen opnieuw een sigarenzaak te beginnen, maar kon daarvoor bij GGB, waarbij een aantal coöperatieve sigarenfabriekjes was aangesloten, niet de noodzakelijke gelden vinden.

Foeke Kamstra met dochter

Na de oorlog was het aantal productieve associaties sterk gestegen, zodat de vereniging GGB vanaf 1922 een betaald propagandist-administrateur kon aanstellen. Kamstra had belangstelling voor die functie, maar de keus viel op Johan Methöfer, die een lange staat van dienst had bij het beheer van de coöperatie 'De Volharding' in Den Haag. De competenties van de algemeen ambtenaar aan de ene kant en van het hoofdbestuur anderzijds waren niet geregeld, zodat er voortdurend wrijfpunten ontstonden. En de samenwerking tussen Methöfer en Kamstra liep vanaf het begin stroef. Het waren twee volkomen tegengestelde naturen: de punctuele en zakelijke Methöfer tegenover de vriendelijke, fantasierijke en weinig zakelijke Kamstra. Begin 1924 kwam het tot een scherp conflict. Aanleiding waren een aantal kwetsende opmerkingen van Methöfer aan het adres van Kamstra in een brief aan GGB-secretaris Adrianus Altink. En Altink liet de brief aan zijn voorzitter Kamstra zien. Methöfer noemde Kamstra met al zijn plannen 'niet een optimist maar een fantast', zo langzamerhand rijp voor een psychiatrische inrichting. Kamstra had al eerder over zijn tegenstander gezegd: 'Methöfer lijkt zoo zoetjes aan wel de heere Gods in GGB'. Kamstra diende zijn ontslag

in als voorzitter van het hoofdbestuur van GGB en als voorzitter van de afdeling Amsterdam. Hij kondigde aan, 'dat ik mij geheel geef aan het kapitalistisch bedrijf waardoor het mij mogelijk is mijn economische positie te verbeteren. Ik twijfel niet of mijn fantasie zal mij daarbij behulpzaam zijn'. Hij doelde daarmee op zijn aanstelling als agent van een betonfabriek, die gemeentebesturen moest bewegen om betonbouw te gebruiken voor woningen. Maar ook daarvan kwam weinig terecht.

In de politiek was de rol van Foeke Kamstra toen al uitgespeeld. In 1923 verloor de Socialistische

Foeke Kamstra schildert een kerkinterieur

Partij zijn zetel in de Staten van Noord-Holland. En vanwege zijn verhuizing nam Foeke Kamstra in augustus van datzelfde jaar afscheid van de raad van Blaricum. In april 1925 stond hij – net als in 1922 – nog wel op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen van de Socialistische Partij, maar de partij kreeg te weinig stemmen voor een zetel en werd kort daarna opgeheven. In het laatste nummer van Recht voor Allen schreef Kamstra een artikel onder de titel ‘Geslagen’. Hij constateerde: ‘Als politieke partij hebben wij het veld moeten ruimen voor de SDAP’. Tien jaar later was hij lid van de SDAP en vertegenwoordigde hij de afdeling Bergen tijdens een partijcongres.

De schilder Foeke Kamstra

Toen Kamstra's vrouw er achter kwam, dat haar man ondanks alle toezeggingen nog steeds niet een punt had gezet achter zijn relatie met de verpleegster Antje Kots, zette ze hem het huis uit. Vanaf 1927 zou Foeke Kamstra zich volledig op de schilderkunst toeleggen. Reeds als kind was tekenen zijn grote liefde geweest. Van zijn verdienste als koemelker had hij van beppe een verfdoois en penselen mogen kopen. Toen hij zestien was, volgde hij één keer in de week op een avond de tekencursus van zilversmid Alle Thijs de Haas. Het kostte Kamstra veel moeite om van zijn baas daarvoor een uurtje eerder vrij te krijgen. Later bezocht hij een cursus van Johan Jacob Bauer, de tekenleraar van de Sneker HBS.

Toen hij in Blaricum woonde werd hij door Gooise kunstenaars gestimuleerd om te tekenen. Hij had er contacten met de kunstenaars Jan Terwey, Co Breman, Jac. Koeman (bekend geworden als schilder van Verkade-plaatjes) en Herman Heyenbrock. Herman Heyenbrock (1871-1948) was bevriend met

Luitjes. Hij voelde zich verwant met de ideeën van Van Eeden en de vereniging GGB. Eind 1905 organiseerde Kamstra op de bovenverdieping van zijn meubelmagazijn aan het Grootzand in Sneek een tentoonstelling van schilderijen, aquarellen en pasteltekeningen van Heyenbrock.

Kamstra vestigde zich in juli 1930 Bergen (NH), waar hij ging samenwonen met

TENTOONSTELLING
van SCHILDERIJEN, AQUARELLEN
en PASTELTEKENINGEN van den
Kunstschilder **H. HEIJENBROEK** te Blaricum,
in **KAMSTRA's Meubelmagazijn (boven),**
GROOTZAND, SNEEK,
van 's morgens 10 tot 's namiddags 4 uur.

1905: Aankondiging tentoonstelling van kunstschilder
H. Heyenbrock in Kamstra's Meubelmagazijn in Sneek

Antje Kots. Hij had haar leren kennen als de zuster van zijn zwager Willem Kots, die in 1906 de koloniebakkerij van de Internationale Broederschap had overgenomen en getrouwd was met Jantje van der Meulen. Jac. Koeman, van moederskant een nicht van Antje Kots, kwam enkele jaren later naar Bergen. Kamstra en Koeman hadden er veel contact.

Foeke Kamstraweg in de gemeente Bergen

Als schilder was Kamstra niet zonder succes. Hoewel hij autodidact was en traditionele, somber gestemde landschappen, stillevens en portretten schilderde, kon hij van de verkoop van zijn werk rondkomen. Hij nam deel aan diverse exposities en kreeg in de zomer van 1950 ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag een overzichtstentoonstelling van zijn werk in het Kunstenaars Centrum Bergen. Kort daarop, op 4 oktober van hetzelfde jaar, overleed de ‘nestor van de Bergse schilders’ onverwachts in het ziekenhuis te Alkmaar, enkele dagen nadat hij waas geopereerd. De gemeente Bergen eerde hem in 1951 als een van haar schilders met de Foeke Kamstraweg.

Hoe verging het de rest van de familie?

Gepke van der Meulen vertrok na het huwelijk van haar dochter Fokje Louise aanvankelijk naar Hilversum, maar verhuisde in 1930 naar Laren (Slangeweg en later Ericaweg). In 1935 reisde ze in gezelschap van zoon Anne in 1935 naar Amerika, waar deze woonde, om in oktober 1936 terug te keren in Blaricum (Zwaluwenweg daarna Holleweg). Ze overleed in oktober 1942 in het RK-ziekenhuis aan de Koningsstraat te Hilversum.

Dochter Harmke Anna (1894-1972) trouwde in april 1915 met Johan Toot (1887-1960), die vanaf 1908 leerkracht was aan de Humanitaire School in Laren. Harmke was net als haar vader en Toot lid van de Vegetarische Bond. Bij haar huwelijk was ze onderwijzeres in Rotterdam. Anderhalve maand daarna vertrok het echtpaar naar Nederlands Indië, waar Toot een belangrijke rol speelde in de vernieuwing van het onderwijs aldaar. Eerst werkte hij op Celebes, maar die overgang was voor Harmke te abrupt. Reeds na een jaar waren ze terug in Batavia. In 1938 keerde het gezin terug naar Nederland en vestigde zich in Laren. Harmke was onderwijzeres op de Gooische school in die plaats en later in Amsterdam.

Haar jongere broer Anne Foeke Kamstra (1896-1964) studeerde architectuur aan de Universiteit van Amsterdam. Nadat hij tijdens de Eerste Wereldoorlog zijn dienstitijd had vervuld, emigreerde hij in 1921 naar de Verenigde Staten. Hij noemde zich daar Allan Foeke Kamstra. Hij trouwde op 24 oktober 1921 in Manhattan met Pieterella van der Zande. In de dertiger jaren was hij 'government architect' in Washington. Hij ontmoette er Allie Freed, die hem aanstelde bij de bouw van het Buckingham appartementencomplex in Arlington. Hij ontwierp ook de Claremont tuinappartementen in South Arlington.

Dochter Fokje Louise (1902-1990) kon, vanwege de financiële problemen waarmee het gezin na de Eerste Wereldoorlog te maken kreeg, haar opleiding tot onderwijzeres niet afmaken en ging werken op een architectenbureau in Amsterdam. Zij trouwde in 1929 met de kantoorbediende Jan Dirk Jacobus Kroon.

Broer Louis Michel Kamstra (1906-1943), genoemd naar de Franse revolutionaire Louise Michel, had de roepnaam Loulou. Hij kon ondanks de financiële problemen thuis zijn opleiding aan de tuinbouwschool in Frederiksoord, waar hij vanaf 1922 leerling was, in 1925 afmaken. Hij vertrok naar Indië, waar hij in Tjireungas (Midden Java) planter werd van thee en de kina-plant (waarvan de bast gebruikt werd als grondstof voor kinine). In 1928 trouwde hij met H.A. van der Sloot. Hij werd in 1942 als soldaat opgeroepen en op Java door de Japanners krijgsgevangen gemaakt. Hij overleed op 9 maart 1943, 36 jaar oud, in Rintin (Thailand). Zijn naam staat op het oorlogsmonument in Blaricum.

Grafsteen Louis Michel Kamstra

Meer informatie over Kamstra's Sneker tijd is te vinden in: 'Biografisch woordenboek van de Nederlandse arbeidersbeweging. Foeke Kamstra (1870-1950) – socialistisch propagandist, fabrikant en schilder', Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis nr 2 (1975), 237-256.

Over de vereniging GGB: Frans Becker en Johan Frieswijk, Bedrijven in eigen beheer. Kolonies en productieve associaties in Nederland tussen 1901 en 1958 (Nijmegen 1976).

Veel persoonlijke informatie kwam van mevr. Fokje Louise Kroon-Kamstra, met wie ik op 18 mei 1973 in Santpoort uitvoerig sprak.

Wie wil weten waar bepaalde informatie vandaan kwam, kan mij mailen (johan.frieswijk@inter.nl.net).

OPROEP oude opnamen op film of video

De Historische Kring Blaricum heeft in de afgelopen jaren drukbezochte film-avonden gehouden. De films betroffen de geschiedenis van Blaricum en het Gooi zoals bijvoorbeeld diverse familiefilms, een film over het kindersanatorium 'Hoog Blaricum' en een film over de bevrijding in 1945. Deze films hebben we destijds kunnen aanschaffen bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Daarnaast ontvingen wij van de heer Gerbe van der Woude een aantal videobanden met registraties van diverse gemeentelijke evenementen.

Ongetwijfeld zullen er onder de inwoners van Blaricum mensen zijn die in het bezit zijn van **oude opnamen op film of video** die gemaakt zijn tijdens **diverse festiviteiten die in ons dorp** plaatsvonden.

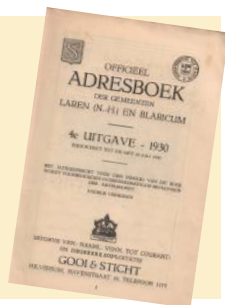
Als u materiaal aan ons beschikbaar zou willen stellen, kunnen wij weer dvd's produceren om die te gebruiken voor een vertoning op filmavonden. Op deze manier hebben we dan ook weer een stukje Blaricumse geschiedenis voor ons archief.

GEVRAAGD: OUDE ADRESBOEKJES

Iedere maand ontvangen we een aantal malen een vraag over de woonplek(ken) van een persoon in een bepaalde tijd.

Vaak kunnen we helpen het raadsel op te lossen. Soms ook niet. Heeft u nog oude adresboekjes die u aan de Historische Kring wilt schenken? Wij houden ons aanbevelen.

Adresboek 1930

Herman van der Heiden b.v.

AANNEMINGS- EN VERHUURBEDRIJF, GROND- WEG- EN WATERBOUW

• Bestrating • Grondwerk • Riolering • Sloopwerken

Veelzijdigheid is onze kracht

Bedrijfsterrein/Kantoor:
Randweg 4 (Midden) - 1272 LZ Huizen
Tel.: 035 - 5383620 / 5257453
www.hermanvanderheiden.nl

BRL SVM5-007
veilig en
milieukundig
slopen
gecertificeerd sloopbedrijf

Café d'Ouwe Tak

Het café is de hele week geopend. Op dinsdag t/m zondag
wordt voor u gekookt van 17.00 tot 21.30 uur.

Café d'Ouwe Tak:
Het café waar je óók kunt eten!

Eemnesserweg B13, 1261 HD Blaricum, 035-5314300, www.ouwetak.com

*‘Uw kruidenier
om de hoek’*

*Elke dag van de
week open:
maandag t/m
zaterdag van
08.00 - 21.00 uur,
iedere zondag van
12.00 - 18.00 uur*

Familie Ton • Huizerweg 8, 1261 AW Blaricum • Tel: 035-5386006

Historische Kring Blaricum

